

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 412/2014-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. júla 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Sergeja Kohuta predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti POHOTOVOSTĚ, s. r. o., Pribinova 25, Bratislava, právne zastúpenej Advokátskou kanceláriou WERNER & Co, s. r. o., Stromová 54/A, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Andrej Werner, vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 14 Co 346/2011-85 z 28. októbra 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti POHOTOVOSTĚ, s. r. o., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. februára 2012 doručená sťažnosť spoločnosti POHOTOVOSTĚ, s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ktorou namieta porušenie základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 a čl. 38

ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 14 Co 346/2011-85 z 28. októbra 2011.

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynul tento skutkový stav:

2.1 Sťažovateľka ako podnikateľský subjekt poskytuje okrem iného spotrebiteľské úvery vo forme pôžičiek a úverov. Na tento účel používala minimálne v rokoch 2003 až 2008 zmluvné formuláre, ktoré v sebe okrem iného obsahovali klauzulu, ktorou prijímateľ úveru (dlžník) udeľuje menovite určenému advokátovi druhové splnomocnenie na uskutočnenie určitých zabezpečovacích úkonov (okrem iného záložných zmlúv na nehnuteľnosti) medzi ním (dlžníkom) ako poskytovateľom zabezpečenia (záložcom) a sťažovateľkou ako prijímateľkou zabezpečenia (záložnou veriteľkou). Neplatnosť tohto splnomocnenia pre rozpor záujmov splnomocniteľa a splnomocnenca bola konštatovaná okrem iného rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 10 Sžr 19/2010 a jednému z advokátov, ktorý bol v týchto klauzulách predtlačený, bolo v roku 2009 uložené disciplinárne opatrenie (verejné napomenutie) zo strany Slovenskej advokátskej komory. Neskôr bola uvedená klauzula zrejme modifikovaná v tom zmysle, že meno advokáta v nej nie je predtlačené, ale dopĺňa sa pri alebo po podpise zmluvného formulára.

2.2 S odkazom na uvedený postup sťažovateľky bol proti nej 4. júla 2011 podaný návrh na vydanie predbežného opatrenia. V ňom sa navrhovateľka – Asociácia... (ďalej len „asociácia“ alebo „navrhovateľka“), domáhala, aby súd nariadil sťažovateľke *„zdržať sa výkonu záložného práva zo záložných zmlúv uzavretých medzi odporcom (t. j. sťažovateľkou, pozn.) a spotrebiteľmi, ktoré za spotrebiteľov podpísala osoba, ktorá bola v zmluve o úvere predformulovaná alebo dodatočne v zmluve o úvere uvedená na návrh odporcu“*; v podstate zhodný petit formulovala asociácia aj vo vzťahu k zabezpečovaciemu prevodu práva k nehnuteľnosti.

V dôvodoch návrhu asociácia uviedla, že vykonáva činnosť zameranú na kolektívnu ochranu práv spotrebiteľa podľa § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane spotrebiteľa“). Sťažovateľka podľa nej vo svojich zmluvách nerešpektuje „*inštitúty zamerané na ochranu spotrebiteľa*“ (napr. používa zjavne neprimerané sankcie z omeškania vo výške 91,25 % dlžnej istiny ročne či rozhodcovskú doložku), „*pristupuje k spotrebiteľovi bez odbornej starostlivosti*“ a údajne čelí podozreniam z obchádzania príslušných predpisov. V zmluvách o úvere sťažovateľka údajne presadzuje ňou vybraného advokáta napriek zjavnej kolízii záujmov, ktorý získava „*plnú moc takmer nad celým majetkom spotrebiteľa*“, pričom v praxi sa vraj „*zaťažovali vždy nehnuteľnosti spotrebiteľov, ktoré slúžili ako ich obydlia*“. Podľa asociácie sú v katastri nehnuteľností zapísané tisíce takýchto záložných práv a zabezpečovacích prevodov práva, ktoré tam boli vložené bez toho, aby správy katastra skúmali platnosť splnomocňujúcich doložiek. Až rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžr 19/2010 bola táto prax správ katastra zvrátená. Asociácia v ďalšej časti návrhu uviedla ďalšie nekalé obchodné praktiky, ktoré mala sťažovateľka používať a na ktorých nezákonnosť poukázala Európska komisia v liste adresovanom Slovenskej republike, ktoré však s prerokúvanou vecou priamo nesúvisia. Asociácii sa podľa jej tvrdení ozývajú desiatky spotrebiteľov, ktorým boli zaslané výzvy sťažovateľky na splnenie ich dlhu pod hrozbou dobrovoľnej dražby; tento postup je podľa asociácie hromadný a sťažovateľka ho uplatňuje v prípadoch, v ktorých so svojimi nárokmi neuspela v exekúcii (táto bola súdom zastavená). Na základe uvedených skutočností dospela asociácia k záveru, že dôvody nariadenia predbežného opatrenia sú dané. V závere odkázala na čl. 38 Charty základných práv Európskej únie, čl. 169 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, čl. 3 ods. 1, čl. 4 ods. 1, čl. 6 ods. 1 a čl. 7 smernice 93/13/EHS, rozsudky Súdneho dvora Európskej únie C-40/08, *Asturcom Telecomunicaciones SL proti Christina Rodríguez Nogueira*, C-429/05, *Max Rampion, Marie-Jeanna Godard, proti Franfinance SA*, a jeho uznesenie C-76/10, *Pohotovosť s. r. o. proti I. K.* Vo veci samej sa asociácia plánovala domáhať „*zdržania sa konania odporcu, ktoré spočíva v dojednávaní splnomocnenia formou zmluvnej podmienky používanej vo formulárových zmluvách a konania, ktorým odporca určuje splnomocnencov, ktorí majú konať v záujme spotrebiteľov*“, a to podľa § 5 ods. 3 zákona o ochrane spotrebiteľa.

2.3 Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) uznesením č. k. 10 C 121/2011-52 návrhu v podstate vyhovel a predbežné opatrenie vydal. V odôvodnení po rekapitulácii obsahu návrhu, obsahu spornej klauzuly úverovej zmluvy, obsahu predžalobnej výzvy sťažovateľky z 2. mája 2011 a citácii príslušných zákonných ustanovení dospel k záveru, že návrh asociácie je dôvodný. Podľa okresného súdu je povaha a náplň činnosti asociácie nesporná, jej návrh sleduje dočasnú úpravu pomerov, uzatváranie namietaných zmlúv bolo osvedčené, rovnako tak pokračovanie sťažovateľky vo výkone záložného práva a zabezpečovacieho prevodu vlastníckeho práva z nich. Podľa okresného súdu existuje dôvodná obava, že sťažovateľka bude v týchto konaniach pokračovať, čo môže viesť k ohrozeniu práv a oprávnených záujmov spotrebiteľov a spôsobiť im nenapraviteľné ujmy v ich majetkovej sfére (strata vlastníckeho práva).

2.4 Sťažovateľka podala proti tomuto uzneseniu odvolanie, v ktorom navrhla zmeniť ho v zmysle zamietnutie návrhu asociácie a v dôvodoch vzniesla tieto námietky:

a) Okresný súd podľa nej nebol miestne príslušný, pretože podľa § 84 a § 85 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) mal byť na konanie príslušný Okresný súd Bratislava I ako všeobecný súd sťažovateľky. Ustanovenia o výlučnej (§ 88 OSP) ani o voliteľnej príslušnosti (§ 87 OSP) sa tu neuplatnili. V dôsledku toho je vydané uznesenie nezákonné.

b) Asociácia nebola na podanie návrhu legitimovaná. Podľa § 25 ods. 1 zákona o ochrane spotrebiteľa mal súd jej oprávnenie skúmať, no k návrhu nebol priložený žiaden doklad, ktorý by takéto skúmanie umožnil. Navyše, spotrebiteľské združenia podľa § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa nie sú podľa sťažovateľky oprávnené uplatňovať návrhy na vydanie predbežných opatrení.

c) Nárok na poskytnutie predbežnej ochrany nebol zo strany asociácie dostatočne osvedčený, pretože rozsudok sp. zn. 10 Sžr 19/2010 sa týka zmlúv z roku 2006, resp. 2008, a len záložnej zmluvy, verejné napomenutie sa týka roku 2003, len jedného z advokátov používaných v zmluvných formulároch a len záložnej zmluvy (tým nie je splnená podmienka aktuálnosti skutkového stavu pre nariadenie predbežného opatrenia) a list Európskej komisie je na prerokúvanú vec neaplikovateľný. V konaní tak nebolo osvedčené,

že by sťažovateľka na základe namietanej dokumentácie robila kroky k realizácii záložného práva. Uznesenie okresného súdu je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov a nezrozumiteľnosť, vychádza výlučne z (neosvedčených) tvrdení asociácie. Navyše sa netýka len advokáta, ale akejkolvek „osoby“, čo je v rozpore s tvrdanou praxou dopĺňať do zmluvných formulárov advokátov, a tiež nie je nijako obmedzené na tie záložné zmluvy, ktoré sa týkajú nehnuteľností (hoci návrh sa týkal len nich). Konečne, žiaden z predložených dokumentov nemá súvis so zabezpečovacím prevodom práva.

d) Sťažovateľka osobitne namietla, že jej nebola doručená príloha návrhu (predžalobná výzva z 2. mája 2011, no ani formulár zmluvy o úvere), ku ktorej sa tak nemohla vôbec vyjadriť.

e) Podľa sťažovateľky je petit predbežného opatrenia identický s návrhom vo veci samej, čo je podľa judikatúry neprípustné, čo podporila odkazom na uznesenie Krajského súdu v Trnave v inom konaní proti nej ako odporkyni.

2.4 Krajský súd svojím uznesením č. k. 14 Co 346/2011-85 z 28. októbra 2011 odvolaniu sťažovateľky nevyhovел a napadnuté uznesenie potvrdil, pričom v odôvodnení po zopakovaní priebehu konania v podstatných častiach uviedol:

„Z obsahu podaného návrhu vyplýva, že tento návrh... podala Asociácia užívateľov služieb... Navrhovateľ je právnickou osobou, ktorá vykonáva činnosť zameranú na kolektívnu ochranu práv spotrebiteľa. Ide o združenie vytvorené a zriadené v zmysle zákona 83/1990 Zb... Má teda oprávnenie zastupovať spotrebiteľov a domáhať sa v ich mene ochrany práv pre všetkých spotrebiteľov, ktorých sa predmet konania týka. V tejto súvislosti treba poukázať na ust. § 3 ods. 5 a § 25 ods. 1 zák. č. 250/2007 Zb. zákonov. Ak sa združenie môže domáhať ochrany práv spotrebiteľov na súde, potom sa môže domáhať aj vydania predbežného opatrenia v súlade s ust. § 76 a. nasl. O. s. p. v spojení s § 3 ods. 5 zák. č. 250/2007 Zb...

Z obsahu spisu je nesporné, že navrhovateľ podal návrh na Okresný súd v Banskej Bystrici...

Podľa ust § 87 písm. f) O. s. p popri všeobecnom súde odporcu je na konanie príslušný súd, v obvode ktorého má bydlisko spotrebiteľ, ak ide o spor zo spotrebiteľskej zmluvy.

... Vo veci samej sa bude teda domáhať navrhovateľ zdržania sa takého konania odporcu, ktoré vyplýva z obsahu spotrebiteľských zmlúv. V takomto prípade prichádza do úvahy popri všeobecnom súde odporcu na konanie aj príslušnosť daná na výber podľa ust. § 87 písm. f) O. s. p. Ak návrh na nariadenie predbežného opatrenia bol podaný potom na Okresnom súde v Banskej Bystrici, kde má sídlo navrhovateľ, ktorý podáva návrh na vydanie predbežného opatrenia v mene viacerých spotrebiteľov zo spotrebiteľských zmlúv, tak tento postup navrhovateľa považuje aj krajský súd za správny, lebo si zvolil podaním návrhu príslušnosť danú na výber podľa ust. § 87 písm. f) O. s. p. Pokiaľ preto namieta odporca, že vo veci vydania predbežného opatrenia konal nepríslušný súd, nepovažuje krajský súd túto námietku za dôvodnú.

Predbežným opatrením sa majú len dočasne upraviť práva účastníkov konania do tej doby, pokiaľ vo veci samej nebude rozhodnuté súdom o nároku navrhovateľa.

Tým, že navrhovateľ zastrašuje v danej veci viacerých spotrebiteľov, ktorých sa dotýkajú nároky zo spotrebiteľskej zmluvy uzatvorenej medzi nimi na jednej strane a odporcom na strane druhej tak ak hrozí z takéhoto právneho vzťahu porušenie ochrany práv spotrebiteľa bolo možné v danej veci podať návrh na vydanie predbežného opatrenia. Ak do svojich zmlúv dal odporca klauzulu, ktorou presadzuje ním vybraného advokáta alebo zástupcu, aby zastupoval druhú stranu spotrebiteľa pri uzatváraní záložnej zmluvy alebo zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, či spísanie notárskej zápisnice, ako exekučného titulu na celý majetok spotrebiteľa tak potom treba vyvodiť, že existujú dôvodné pochybnosti o skutočnej vôli spotrebiteľa uzatvoriť takéto zmluvy s následnými negatívnymi účinkami na vlastnícke právo spotrebiteľa k jeho majetku. Potom z takto uzatváraných zmlúv hrozí, že pri nesplnení si povinnosti jednej zmluvnej strany spotrebiteľa môže odporca sa domáhať postihu majetku spotrebiteľa. Ak teda hrozí, že dôjde k poškodzovaniu majetkových práv spotrebiteľov a to najmä vlastníckeho práva vo veľkom rozsahu, tak potom z tejto dôvodnej obavy navrhovateľ podal návrh na vydanie predbežného opatrenia, ktorým chce zabezpečiť ochranu práv spotrebiteľov, ktorých sa nevýhodné zmluvy uzatvorené s odporcom dotýkajú. Pokiaľ za daných okolností okresný súd nariadil vo veci predbežné opatrenie tak považuje aj krajský súd postup súdu prvého stupňa za vecne správny.

Pokiaľ odporca v podanom odvolaní namietal, že by výrok návrhu, ktorý bude podávaný vo veci samej mal kopírovať výrok, ktorým sa domáha navrhovateľ vydania predbežného opatrenia, tak z obsahu podaného návrhu, najmä jeho záveru vyplýva, že takéhoto výroku sa navrhovateľ podaným návrhom vo veci samej nemieni domáhať.“

3. Proti tomuto uzneseniu krajského súdu smeruje včas podaná sťažnosť sťažovateľky.

3.1 V podstatnej časti sťažnosti sťažovateľka opakuje časť svojej argumentácie z odvolania proti uzneseniu okresného súdu (pozri bod 2.3), a to nedostatok aktívnej legitimácie asociácie kvôli nepreukázaniu postavenia združenia podľa § 25 zákona o ochrane spotrebiteľa [bod 2.3 písm. b)], neaktuálny skutkový stav, neosvedčenie výkonu záložného práva, rozšírenie výroku na každú fyzickú osobu a na všetky záložné zmluvy a žiaden súvis so zabezpečovacím prevodom práva [bod 2.3 písm. c)], nedoručenie časti príloh, a tým sťaženie obrany sťažovateľky [bod 2.3 písm. d)]. K záverom krajského súdu o miestnej príslušnosti okresného súdu založenej na ustanovení § 87 písm. f) OSP sťažovateľka uviedla, že sa týka len spotrebiteľa – fyzickej osoby, nie spotrebiteľských združení, o čom svedčí aj dôvodová správa k zákonu č. 348/2008 Z. z., ktorým bolo toto ustanovenie doplnené. Spotrebiteľské združenie v prerokúvanej veci koná vo vlastnom mene, nie v mene spotrebiteľov (§ 25 ods. 2 zákona o ochrane spotrebiteľa), ako nesprávne uviedol krajský súd. Výklad sťažovateľky je podľa nej aj eurokonformný, pretože kolektívne spotrebiteľské záujmy, ktoré uplatňuje spotrebiteľské združenie vo vlastnom mene, nie sú len súhrnom záujmov individuálnych spotrebiteľov. Nedostatok miestnej príslušnosti považuje sťažovateľka za zásah do jej základného práva na zákonného sudcu zaručeného v čl. 48 ods. 1 ústavy.

3.2 Na základe toho sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie a vydal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé prejednanie jeho záležitosti podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 28. októbra 2011, č. k. 14Co/346/2011-85 v spojení s Uznesením Okresného súdu v Banskej Bystrici zo dňa 26. júla 2011, č. k. 10C/121/2011-52 porušené bolo;

2. Základné právo sťažovateľa spočívajúce v zákaze odňatia jeho zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd Uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 28. októbra 2011, č. k. 14Co/346/2011-85 v spojení s Uznesením Okresného súdu v Banskej Bystrici zo dňa 26. júla 2011, č. k. 10C/121/2011-52 porušené bolo;

3. Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 28. októbra 2011, č. k. 14Co/346/2011-85 sa zrušuje a vec sa Krajskému súdu v Banskej Bystrici vracia na ďalšie konanie;

4. Krajský súd v Banskej Bystrici je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania...“

4. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uvedenú sťažnosť predbežne prerokoval, pričom ju skúmal z hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

5. Ústavný súd vo všeobecnej rovine poznamenáva, že postup okresného súdu i krajského súdu, resp. najmä odôvodnenia ich uznesení možno považovať iba za minimalistickú.

5.1 Oba sudy totiž len minimalisticky trvali na splnení predpokladov vydania predbežného opatrenia a považovali ho za potrebné vydať bez ohľadu na kvalitu odôvodnenia návrhu a preukázanie jednotlivých skutočností. Ústavný súd síce uznáva, že ochrana spotrebiteľa je jedným z cieľov Európskej únie (porov. čl. 169 Zmluvy o fungovaní Európskej únie) a že k realizácii tohto cieľa sú povinné prostredníctvom úijnokonformného výkladu národného práva prispievať aj sudy členských štátov. Zároveň však ústavný súd považuje za potrebné pripomenúť všeobecným súdom, že nie sú (politickými) orgánmi

verejnej správy, nerealizujú verejnú politiku v oblasti ochrany spotrebiteľa a prostriedky ich pôsobenia sú a zostávajú súkromnoprávneho charakteru.

V zmysle § 7 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku je úlohou súdov rozhodovanie sporov, a to na základe konkrétnych a dokázaných alebo aspoň osvedčených skutkových tvrdení (§ 79 ods. 1 v spojení s § 120 ods. 1, resp. § 75 ods. 2 OSP). V sporovom konaní, ktoré je založené na návrhu osoby aktívne legitimovanej (medzi nimi napríklad aj spotrebiteľské združenie v zmysle § 3 ods. 5 a § 25 zákona o ochrane spotrebiteľa), síce súdy môžu a v niektorých prípadoch dokonca musia na určité skutočnosti prihliadať z úradnej povinnosti, aj keď ich účastník netvrdí alebo nenamieta. Súdy sú však vždy povinné mať na zreteli, že takýto postup principiálne narúša ústavne zakotvenú zásadu rovnosti účastníkov (§ 18 OSP, čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj čl. 47 Charty základných práv Európskej únie), a preto musí byť odôvodnený osobitosťami určitého druhu vecí či druhu účastníkov [v prípade spotrebiteľských vecí ide spravidla o slabšie postavenie spotrebiteľa voči dodávateľovi pri dojednávani a presadzovaní svojich práv, porov. z posledného obdobia v tomto zmysle napr. rozsudok Súdneho dvora zo 14. 3. 2013, C-415/11, *Mohamed Aziz proti Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa)*, ods. 58]. K voľbe takéhoto postupu musia preto súdy pristupovať obozretne, najmä nesmú konkrétne nedostatky v tvrdeniach či dôkazoch účastníkov nad rámec, ktorý im dovoľuje zákon alebo iné vo veci aplikovateľné právne predpisy, a na základe iných kritérií než ustanovených zákonom, nahrádzať, prekonávať či dopĺňať vlastnými úvahami o správnosti či vhodnosti určitého opatrenia alebo postupu. Podobne nesmú súdy takýmto spôsobom nahrádzať zdanlivé či nimi pociťované nedostatky v činnosti orgánov verejnoprávnej regulácie pri vyhľadávaní a potieraní toho, čo je (oprávnene či neoprávnene) vnímané ako spoločenský problém. Odhliadnuc od toho, že takéto konanie súdov by odporovalo ich viazanosti zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy), je identifikácia „spoločenských neduhov“ a nástrojov ich potierania úlohou demokraticky legitimovaného parlamentu. Navyše, z viacerých právopolitických dôvodov je ochrana verejného záujmu identifikovaného a stelesneného v aktoch zákonodarcu (napríklad ochrana spotrebiteľa) zverená regulačným orgánom verejnej správy, ktoré na to spravidla disponujú vhodnejšími podmienkami a nástrojmi [širšie odborné zázemie, inšpekčné a kontrolné právomoci, širšia paleta nápravných opatrení a pod.; porov. napr. Safjan, M., Gorywoda, L., Jańczuk, A. Taking Collective Interest of

Consumers Seriously: A View from Poland. EUI Working Papers, Law, č. 2008/26, s. 10]. Z rovnakých dôvodov možno mať pochybnosti o tom, či je úlohou spotrebiteľských združení nahrádzať takúto všeobecnú preventívnu a postihovú činnosť (takáto úloha nevyplýva ani z práva Európskej únie, pozri v tomto smere napríklad rozsudok Súdneho dvora z 27. 2. 2014, C-470/12, Pohotovosť, s. r. o., proti Miroslavovi Vašutovi, ako aj stanovisko generálneho advokáta v tejto veci z 12. 12. 2013, ods. 60 a nasl.).

5.2 V prerokúvanej veci sa uznesenia okresného súdu i krajského súdu pohybujú na hranici aplikácie práva a sudcovského aktivizmu pri potieraní spoločenských problémov. Je to zrejme spôsobené aj úrovňou samotného návrhu asociácie, ktorý namiesto podrobného odôvodnenia podmienok predbežného opatrenia (osvedčenie vlastnej aktívnej legitímácie aspoň odkazom na verejný register, v ktorom je asociácia vedená, preukázanie viacerých záložných zmlúv uzavretých v dôsledku tvrdenej nekalej podmienky, na základe ktorých sťažovateľka hrozí výkonom záložného práva, viacerých zodpovedajúcich predžalobných výziev spotrebiteľom, preukázanie zmlúv o zabezpečovacom prevode práva) odkazuje na jednu vzorovú zmluvu, jednu výzvu, následne mnoho iných s vecou nesúvisiacich neprijateľných klauzúl. Účel tejto časti návrhu je nejasný a zdá sa, že jeho cieľom je v podstate len posilniť presvedčenie o tom, že podnikanie sťažovateľky je nekalé, a tým utvrdiť súdy v tom, že dočasná ochrana pred jej konaním je potrebná.

5.3 Osobitne nejasný je vôbec zmysel samotného predbežného opatrenia, ktoré nemá nijaký zjavný súvis s meritórnym konaním. Účelom predbežného opatrenia má byť dočasná úprava pomerov účastníkov, ktorá bude neskôr nahradená konečnou a stálou úpravou v meritórnom rozhodnutí. Iným dôvodom predbežného opatrenia môže byť zachovanie *status quo*, ktoré má umožniť výkon meritórneho rozhodnutia (porov. text § 74 ods. 1 OSP; tiež Salač, J. In: Winterová, A., a kol. Civilní právo procesní. 6. aktualizované vydanie, doplnené o predpisy európskeho práva. Praha : LINDE 2011, s. 325). Ak sa ale asociácia v merite veci domáha, aby bolo sťažovateľke zakázané dojednávanie nových záložných, resp. zabezpečovacích zmlúv na základe predtlačeného splnomocnenia vo formulárovej zmluve, potom nie je zrejmé, ako tomuto meritórnemu rozhodnutiu pomôže zákaz výkonu záložného, resp. zabezpečovacieho práva z už skôr uzavretých záložných zmlúv. Z opačnej

strany – ak aj súdy vyhovejú žalobe asociácie v merite veci a zakážu sťažovateľke dohadovať nové záložné a zabezpečovacie zmluvy, predbežné opatrenie zanikne – a nie je vôbec zrejmé, aký bude po tomto meritórnom rozhodnutí ďalší osud výkonu záložného práva na základe skôr dojednaných záložných, resp. zabezpečovacích zmlúv, ktoré boli zakázané predbežným opatrením okresného súdu, potvrdeným napadnutým uznesením krajského súdu. Paradoxne však sťažovateľka v tomto smere žiadnu argumentáciu nepredniesla.

5.4 Komplikovanou a všeobecnými súdmi taktiež vôbec neriešenou otázkou (čo je však rovnako dané absenciou námietok sťažovateľky v tomto smere) je, či pojem „kolektívne záujmy spotrebiteľov“ použitý v § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa, ktorých ochrany sa môže domáhať spotrebiteľské združenie, zahŕňa aj individuálne nároky spotrebiteľov z už uzavretých spotrebiteľských zmlúv. Táto otázka súvisí vôbec s konceptom kolektívnych spotrebiteľských záujmov a jeho vzťahom k individuálnym nárokom (porov. už cit. stanovisko generálneho advokáta z 12. 12. 2013 vo veci C-470/12, ods. 62). Vzhľadom na to, že ustanovenie § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa predstavuje implementáciu smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/22/ES o súdnych príkazoch (správnejší preklad by bol zrejme „o zdržovacích rozhodnutiach“, pozn.) na ochranu spotrebiteľských záujmov (Ú. v. EÚ, L 110, 1. 5. 2009, s. 10) v platnom znení (ďalej len „smernica 2009/22/ES“), resp. jej predchodkyne, smernice č. 98/27/ES, v ktorých je koncept kolektívnych záujmov spotrebiteľov použitý, bolo by zo strany krajského súdu žiaduce, aby pri odôvodnení aktívnej legitímácie preskúmal aj výklad uvedeného pojmu v práve Európskej únie, prípadne aby o jeho výklad požiadal Súdny dvor (čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie).

6. Rovnaké pravidlá ako pre všeobecné súdy však platia v podstate aj pre ústavný súd. Ani úlohou ústavného súdu nie je odstraňovanie neduhov v rozhodovaní a činnosti súdov, ale ochrana ústavnosti (čl. 124 ústavy) a v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy osobitne ochrana jednotlivcov pred ústavne neakceptovateľnými zásahmi do ich základných práv a slobôd zaručených ústavou a kvalifikovanými medzinárodnými zmluvami. Pri tom sa spravuje nielen ústavou samotnou, ale aj zákonom o ústavnom súde, ktoré upravujú

podmienky, za ktorých môže ústavný súd do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov zasiahnuť.

6.1 Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre zaujíma mimoriadne zdržanlivý postoj voči uzneseniam (rozhodnutiam), ktorými sa len rozhoduje o predbežných opatreniach, hoci dôvody tejto zdržanlivosti nie sú v judikatúre ustálené. Na jednej strane ústavný súd zdôrazňuje dostupnosť iných prostriedkov nápravy, konkrétne návrhu na zrušenie predbežného opatrenia v konaní podľa § 77 ods. 2 OSP (II. ÚS 81/07), na druhej strane však prízvukuje dočasnosť, resp. predbežnosť posúdenia veci pri predbežnom opatrení s tým, že takéto posúdenie nevyklučuje riadne poskytnutie ochrany príslušnému základnému právu vo veci samej (porov. II. ÚS 222/04, ako aj II. ÚS 349/08). Rovnako však ústavný súd akceptuje určité zníženie nárokov na dostatočnosť zistenia skutkového stavu a obsiahlosť právnej argumentácie pri rozhodovaní o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, čo je odôvodnené potrebou rýchleho rozhodnutia o nich na účely účinnej dočasnej úpravy pomerov (porov. v tomto smere I. ÚS 102/05 a v ňom citovaná prejudikatúra). Ústavný súd tak v zásade pripúšťa obsahový prieskum rozhodnutí o predbežných opatreniach len z hľadiska ich zjavnej protiústavnosti a arbitrárnosti (porov. už cit. II. ÚS 222/04). Táto zdržanlivosť je čiastočne odôvodnená aj nižšou zodpovednosťou súdov za objektívnu správnosť predbežných opatrení, čo vyplýva z obmedzeného podkladu, na základe ktorého sa o nich rozhoduje, ako aj z primárnej zodpovednosti ich navrhovateľa za ich obsah a prípadnú ujmu (porov. napr. aj II. ÚS 570/2013).

6.2 Podobný prístup možno vysledovať v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorá sa postupne vyvinula v tom smere, že predmetom ochrany tohto ustanovenia môžu byť aj konania o predbežných opatreniach, avšak nemusia sa v nich uplatňovať všetky požiadavky citovaného ustanovenia na spravodlivé súdne konanie (rozsudok Veľkej komory z 15. 10. 2009, *Micallef proti Malte*, sťažnosť č. 17056/06, najmä ods. 86).

7. Po preskúmaní uznesení okresného súdu i krajského súdu ústavný súd dospel k záveru, že napriek ich nedostatkom opísaným v bode 5 sa pohybujú na hranici, ale predsa

v rámci ústavnej akceptovateľnosti. Čiastočne je to spôsobené tiež tým, že na niektoré námietky sťažovateľky nie je možné pred ústavným súdom prihliadať.

7.1 Predpokladmi prípustnosti sťažnosti je podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyčerpanie dostupných opravných prostriedkov. To však sťažovateľka vo vzťahu k dvom námietkam, ktoré uplatňuje v ústavnej sťažnosti, nespĺnila.

a) Ustanovenie § 237 písm. g) OSP pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (§ 236 ods. 1 OSP), ak bol súd nesprávne obsadený. Najvyšší súd pri skúmaní uvedeného dovolacieho dôvodu skúma okrem iného aj to, či vo veci rozhodoval súd vecne a miestne príslušný (porov. napríklad 3 Cdo 33/2012, 7 Cdo 112/2011, v rovnakom zmysle aj R 38/2011). Prípustnosť dovolania z dôvodov uvedených v § 237 OSP je pritom založená na princípe univerzality, čo znamená, že dovolanie z týchto dôvodov je prípustné aj proti takým rozsudkom a uzneseniam, proti ktorým inak ustanovenia § 238 a § 239 OSP podanie dovolania nedovoľujú. Ustanovenie § 243b ods. 2 v spojení s § 243d ods. 1 OSP potom poskytuje najvyššiemu súdu ako dovolaciemu súdu účinné prostriedky, ktorými môže odstrániť negatívne dôsledky zásahu do práv sťažovateľky. Namietaný nedostatok miestnej príslušnosti okresného súdu a krajského súdu tak sťažovateľka mohla a mala uplatniť podaním dovolania proti uzneseniu krajského súdu č. k. 14 Co 346/2011-85 z 28. októbra 2011, a to napriek tomu, že dovolanie proti uzneseniam o predbežnom opatrení je inak ustanovením § 239 ods. 3 OSP vylúčené. Keďže tak neurobila, je táto časť jej sťažnosti neprípustná a musí byť odmietnutá podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde bez ohľadu na to, ako racionálna sa ústavnému súdu javí argumentácia sťažovateľky [najmä pokiaľ ide o účel § 87 písm. f) OSP; porov. k riešeniu podobnej otázky aj rozsudok z 5. 12. 2013, C-413/12, *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León proti Anuntis Segundamano España*].

b) Rovnako je neprípustná námietka sťaženia obrany sťažovateľky tým, že jej neboli doručené všetky prílohy k návrhu na nariadenie predbežného opatrenia. Nesprávny postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu procesné predpisy priznávajú, však konštantná judikatúra všeobecných súdov i právna veda zhodne považujú za odňatie možnosti konať pred súdom (porov. napríklad 3 Cdo 132/2012, 5 Cdo 375/2012, 6 Cdo 467/2012, Bajánková, J. In: Števček, M., Ficová, S., a kol.

Občiansky súdny poriadok. Komentár. Praha : C. H. BECK 2009, s. 671), čo v zmysle § 237 písm. f) a § 243b ods. 1 a 2 OSP vždy zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania. Sťažovateľka tak mohla aj tento nedostatok namietnuť v dovolaní proti uzneseniu krajského súdu, čo však neurobila. Preto treba jej sťažnosť aj v tejto časti odmietnuť ako neprípustnú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

7.2 Aktívna legitímácia asociácie podľa názoru ústavného súdu vyplýva z § 3 ods. 5 a § 25 zákona o ochrane spotrebiteľa, ktoré boli vydané na vykonanie smernice 2009/22/ES, resp. smernice 98/27/ES. Jej dôkazom je to, že asociácia bola v rozhodnom čase podania návrhu uvedená v zozname uverejnenom v súlade s čl. 4 ods. 3 citovanej smernice (pozri oznámenie Komisie, Ú. v. EÚ, C 158, 27. 5. 2011, s. 1, konkrétne na s. 38). Názor krajského súdu, že oprávnenie domáhať sa vydania predbežného opatrenia ako akcesorický procesný nárok patrí za určených podmienok každému, komu patrí hmotné právo (resp. kto ho osvedčí), teda aj asociácii, ktorej patria meritórne zdržovacie nároky podľa § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa, taktiež sám osebe nie je arbitrárny.

7.3 Skutkový stav potrebný na rozhodnutie o nariadení predbežného opatrenia je daný navrhovaným obsahom predbežného opatrenia. V prerokovanej veci sa asociácia domáhala zákazu výkonu záložného práva len z takých záložných zmlúv (a zmlúv o zabezpečovacom prevode práva), ktoré boli uzatvárané na základe splnomocnenia predtlačeneho vo formulári spotrebiteľskej zmluvy. V konaní bolo rozsudkami všeobecných súdov (napr. 10 Sžr 19/2010) preukázané, že sťažovateľka v určitom čase takéto zmluvné formuláre používala a že táto klauzula (splnomocnenie) bola považovaná za neplatnú. Tieto právne názory všeobecných súdov sťažovateľka nespochybňovala a dôvod spochybňovať ich nemá ani ústavný súd. Podobne bolo preukázané, že sťažovateľka zaslala aspoň jednému záložcovi a dlžníkovi predžalobnú výzvu s upozornením na možnosť uplatnenia záložného práva. Nie je arbitrárny alebo zjavne protiústavný záver, že vzhľadom na časový sled používania uvedených zmluvných formulárov, následného uzatvárania záložných zmlúv na základe splnomocnenia v nich obsiahnutého a zasielané predžalobné výzvy ide skutočne o výkon záložného práva a zabezpečovacieho prevodu práva na základe zmlúv uzavretých uvedeným spôsobom. Potom je ale z obsahu predbežného opatrenia zrejmé, že zakázalo

skutočne len to konanie, ktoré je založené na zmluvách, ktoré už všeobecnými súdmi boli považované za neplatné. Naopak, predbežným opatrením nebolo postihnuté žiadne iné konanie sťažovateľky, pokiaľ sa ho nedotýkali uvedené nedostatky. Predbežné opatrenie tak sťažovateľke nebráni vo výkone záložného práva či zabezpečovacieho prevodu práva zo zmlúv uzavretých so spotrebiteľmi na základe splnomocnenia, ktoré nebolo obsiahnuté v zmluvnom formulári, prípadne zo zmlúv podpísaných spotrebiteľmi osobne. Ústavný súd nevidí vo výsledku nič arbitrárneho ani zjavne protiústavného v tom, že sa výrok týka aj zabezpečovacieho prevodu práva, keďže hospodárska podstata tohto inštitútu a záložného práva je veľmi podobná a z hľadiska dôvodov neplatnosti, ktoré sťažovateľke vyčítala asociácia (používanie predtlačeníh splnomocnení v texte zmluvného formulára), je situácia pri výkone jedného i druhého vo vzťahu k dotknutému spotrebiteľovi vo výsledku rovnaká. Rovnaký záver platí aj vo vzťahu k sťažovateľkou tvrdenému „rozšíreniu“ výroku na splnomocnenia, v ktorých bola uvedená alebo doplnená fyzická osoba, nielen advokát. Je totiž zrejmé, že všeobecné súdy považovali za neakceptovateľné a neplatné splnomocnenie obsiahnuté v zmluvnom formulári, v ktorom bol predtlačенý alebo sťažovateľkou doplnený advokát, ktorému profesijné predpisy ukladajú vo vzťahu ku klientom viaceré povinnosti (napríklad zákaz konfliktu záujmov, § 21 a § 22 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, § 5 Advokátskeho poriadku schváleného 16. júna 2007 a zodpovedajúce ustanovenia neskorších Advokátskych poriadkov), za ktorých porušenie by advokáta mohol brať na zodpovednosť nielen klient (ktorým v danej veci je a zostáva splnomocňujúci spotrebiteľ), ale aj Slovenská advokátska komora. Potom ale táto neplatnosť musí o to viac platiť v prípadoch, ak predtlačенé splnomocnenia neboli udeľované advokátovi, ale iným fyzickým osobám, ktoré (okrem všeobecného ustanovenia § 22 ods. 2 Občianskeho zákonníka) žiadne takéto profesijné povinnosti neobmedzujú a voči ktorým je tak omnoho ťažšie zmysluplne vyvodit' akúkoľvek zodpovednosť.

Podľa názoru ústavného súdu sa sťažovateľka mohla v konaní pred krajským súdom pokúsiť preukázať, že dôvody nariadenia predbežného opatrenia nie sú dané, a to napríklad tým, že by preukázala nepoužívanie sporných záložných zmlúv a zmlúv o zabezpečovacom prevode práva, ich nahradenie novými, uzavretými iným než uvedeným nezákonným

spôsobom, prípadne by preukázala zánik uvedených zabezpečovacích práv založených na problematických zmluvách. Takýto postup mohol výrazne spochybníť predpoklady nariadenia predbežného opatrenia a krajský súd by bol povinný sa s nimi vyrovnáť. Za situácie, že to sťažovateľka neurobila, však podľa ústavného súdu uznesenie krajského súdu č. k. 14 Co 346/2011-85 z 28. októbra 2011 nemožno považovať za arbitrárne alebo zjavne neústavné, a preto bolo potrebné sťažnosť odmietnuť aj ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8. Z uvedeného odôvodnenia je zrejmé, že sťažnosť je v časti, v ktorej namieta porušenie čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny miestnou nepríslušnosťou okresného súdu a v ktorej namieta porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru nedoručením niektorých príloh zo strany okresného súdu, neprípustná v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Vo zvyšnej časti je zasa zjavne neopodstatnená, keďže napadnuté uznesenie, ktorým bolo potvrdené predbežné opatrenie, nie je zjavne protiústavné ani arbitrárne. Neprípustnosť a zjavná neopodstatnenosť sú dôvody, ktoré v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde opodstatňujú odmietnutie sťažnosti sťažovateľky. Preto bolo na neverejnom zasadnutí senátu pri jej predbežnom prerokovaní rozhodnuté tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júla 2014